

УДК 94 (477) «1589/1648»

Вероніка Купрієнко

МІСТЕЧКО ІВАНКІВ ЗА ЧАСІВ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ (1589–1648 рр.)

У статті досліджено історію заснування містечка Іванків Київського воєводства та володіння ним представниками шляхетського стану в період з кінця XVI до середини XVII ст. Акцентовується увага на соціальному статусі його володарів — Проскур-Суццанських, Стрибилів, Лозок та Волчкевичів.

Ключові слова: містечко, землеволодіння, уряд, Іванків, Київське воєводство.

Важливим явищем в історії урбанізації Київського воєводства кінця XVI — першої половини XVII ст. було розосередження центру управління від Києва до містечок для зручності контролю за податками та здійснення адміністрацією влади на локальному рівні. Потужним поштовхом у цьому процесі була конституція вального сейму Речі Посполитої 1590 р., згідно з якою Наддніпрянщина стала ареною заселення шляхтою. Це змушувало власників великих маєтностей укріплювати їх прикордонні зони за допомогою створення опорних пунктів у формі містечок. Характерним явищем в історії останніх була часта зміна урядників або власників. Загальна тенденція заснування і функціонування містечок безпосередньо стосується Іванкова.

Тематика дослідження володіння містечками на території Київського воєводства в означений період досі не викликала належного зацікавлення у істориків. Спроби окреслити історію Іванкова були зроблені на сторінках краєзнавчих студій у художньому чи публіцистичному стилях. Лише в останні десятиліття з'явилися роботи, в яких це питання набуло актуальності, зокрема — володіння міськими урядниками або шляхтичами дрібними адміністративними центрами — містечками.

Метою статті є з'ясування обставин виникнення Іванкова та визначення соціального статусу його володільців до середини XVII ст.

Опис Києва і найближчих його околиць, включно з містами, що належали до його юрисдикції, наприкінці XIX ст. подав Андрій Стороженко

у праці «К истории г. Киева и его окрестностей в XV—XVI вв.»¹. Ця робота дає можливість заповнити прогалини в географічному плануванні розташування міст відносно Києва, в тому числі й логіку виникнення Іванкова на берегах р. Тетерев. Серед дорадянських слід відзначити також працю Михайла Грушевського «Історія України-Руси». Так, у 6 томі міститься матеріал, присвячений процесам розподілу земель і функціонування міст на теренах Київського воєводства, зокрема й Овруцького староства².

Чернівецький дослідник П. Михайлина присвятив свою працю «Міста України в період феодалізму (До питання про становище міст в умовах іноземного поневолення в кінці XVI — першій половині XVII ст.)» темі вивчення урбаністичних процесів. Статистичні та картографічні матеріали, що їх вміщено в роботі, безпосередньо торкаються теми Іванкова³.

Скомпонувати й узагальнити інформацію стосовно досліджуваного аспекту історії Іванкова дає можливість публіцистична робота П. Смовжа «Крізь роки і відстані: нариси з історії Іванківського району Київської області та про

¹ Стороженко А. К истории г. Киева и его окрестностей в XV—XVI вв. / А. Стороженко // Киевская старина. — 1892. — № 2. — С. 339–347.

² Грушевський М. Історія України-Руси. Т. VI / М. Грушевський. — К., 1995.

³ Михайлина П.В. Міста України в період феодалізму (До питання про становище міст в умовах іноземного поневолення в кінці XVI — першій половині XVII ст.) / П.В. Михайлина. — Чернівці, 1971.

гордість землі Поліської — талановитих її людей». Праця містить документи про володіння містом протягом кінця XVI–XVII ст.⁴.

Важливі аспекти стосовно заснування і функціонування міст і містечок на території Правобережжя в досліджуваній період описані у праці О. Мальченка «Укріплені поселення Брацлавського, Київського і Подільського воєводств (XV — середина XVII ст.)»⁵. Робота дає можливість зосередитися на загальній картині функціонування міських агломерацій і виокремити особливості розвитку містечка Іванкова.

Комплексне дослідження з історії земських урядів на теренах сучасних українських земель представлено в роботі М. Крикуна «Воєводства Правобережної України у XVI–XVIII століттях: Статті і матеріали»⁶. Зокрема, автор зачіпає і тему адміністративно-територіального устрою Київського воєводства та деякі аспекти соціально-економічного життя власне Іванкова.

Стаття істориків Л. Чміль і А. Чекановського «Про заснування міста Іванкова Київської області» торкається археологічних досліджень, проведених в Іванкові на місці існування замку, збудованого після заснування містечка. Ця робота безпосередньо розглядає тему володіння урядниками Київського воєводства замком та містечком. Автори подають історію Іванкова на основі опублікованих і архівних матеріалів⁷.

З'ясуванню поставленого питання сприяють і праці польських дослідників. Так, А. Бонецький присвятив свою роботу родинним зв'язкам руської шляхти, яка володіла землею на території Київського воєводства. Зокрема, йдеться про іванківську родину Проскур-Суцанських⁸. У збірнику «Списки урядників Київського та Чернігівського воєводств XV–XVIII ст.»⁹ за редакцією Є. Янаса та В. Квачевського містяться дані про соціальний та урядницький статус людей, що володіли Іванковом у перші десятиліття його існування. Тут опубліковано поіменні списки урядників, побудовані за такою схемою: територія володіння, особа, уряд, хронологія, що дає можливість

виокремити певні особливості та закономірності у посіданні того чи іншого уряду людьми, які володіли Іванковом.

Дослідник І. Чаманська у роботі, присвяченій князям Вишневецьким, торкається і теми судових справ, які вела ця родина проти місцевих дрібних шляхтичів, зокрема Проскур-Суцанських¹⁰.

Тематика руського шляхетства в означений період проаналізована в роботі А. Сулими Камінського «Історія Речі Посполитої як історія багатьох народів, 1505–1795»¹¹, зокрема шляхетського врядування на землях, підвладних Речі Посполитій. Ця праця дає змогу скомпонувати загальну картину реалізації земле- і містечковолоніння дрібною та середньою шляхтою.

Для з'ясування питання володіння Іванковом за часів Речі Посполитої важливе значення мають довідкові видання. Зокрема, „Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich”¹² та «Історія міст і сіл Української РСР. Київська область»¹³. Ці словники містять у лаконічній формі інформацію по основних моментах історії містечка на різних етапах економічного та соціального розвитку. Питанню виникнення і функціонування міст на території, що належала Великому князівству Литовському, а пізніше — Речі Посполитій, зокрема опису фортифікаційних споруд, логіки їх побудови і функцій, присвячена колективна робота білоруських істориків «Города, местечки и замки Великого княжества Литовского: энциклопедия»¹⁴.

Перша документальна згадка про Іванків стосується 1589 р.¹⁵. Він належав до Овруцького староства Київського воєводства і мав статус містечка (іноді фіксується статус — місто¹⁶). Тривалий час під юрисдикцією Іванкова перебували села Обуховичі, Пасинковичі, Іванів, Корнин.

У судовому акті від 17 липня 1598 р. йдеться про розподіл населених пунктів між Григорем Василевичем Домонтем, Якобом Кірдевичем Лемешем, Собестіаном Францкевичем і його дружиною Катериною Кучинською міст Корнина, Мохнача, Пасинковичів, Іванкова і Обуховичів¹⁷. У цьому випадку Пасинковичі фіксуються як

⁴ Смовж П. Кризь роки і відстані: нариси з історії Іванківського району Київської області та про гордість землі Поліської — талановитих її людей / П. Смовж. — Іванків — Київ, 2001.

⁵ Мальченко О. Укріплені поселення Брацлавського, Київського і Подільського воєводств (XV — середина XVII ст.) / О. Мальченко. — К., 2001.

⁶ Крикун М. Воєводства Правобережної України у XVI–XVIII століттях / М. Крикун. — Львів, 2012. — 702 с.

⁷ Чміль Л. Про заснування міста Іванкова Київської області / Л. Чміль, А. Чекановський // Праці Центру пам'яткознавства. — К., 2012. — Вип. 22. — С. 256–274.

⁸ Boniecki A. Herbarz polski. T. XVI / A. Boniecki. — Warszawa, 1913.

⁹ Urzędnicy województw kijowskiego i czernihowskiego XV–XVIII wieku: spisy / oprac. Eugeniusz Janas i Witold Kłaczewski. — Kórnik, 2002. — 344 s.

¹⁰ Czamańska I. Wisniowiec: Monografia Rodu / I. Czamańska. — Poznań, 2007. — 552 s.

¹¹ Камінський А.С. Історія Речі Посполитої та історія багатьох народів, 1505–1795. Громадяни, їхня держава, суспільство, культура / А.С. Камінський; пер. з пол. Я. Стріхи. — К., 2011.

¹² Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich. T. III. — Warszawa, 1882.

¹³ Історія міст і сіл Української РСР. Київська область / Ф.М. Рудич (голова ред. колегії) та ін. — К., 1971.

¹⁴ Города, местечки и замки Великого княжества Литовского: энциклопедия. — Минск, 2009.

¹⁵ Źródła dziejowe. — Warszawa, 1894. — T. XXI. — S. 182.

¹⁶ Op. cit. — Warszawa, 1908. — T. XVII. — S. 26.

¹⁷ Там само.

назва окремого населеного пункту одночасно з Іванковом, тим паче — під статусом „miasta”¹⁸.

Стосовно назви Іванкова «Іванове» після його заснування — теж питання дискусійне. Тут мова йде про історіографічну студію Л. Чміль і А. Чекановського, в якій наголошується на питанні трансформації назви містечка¹⁹. У згаданій студії ідеться про вживання назви «Іванів» як похідної Іванкова. Проте документ від 12 серпня 1613 р. стосовно приєднання села Іванова до села Ставище для Йозефа Лозки та його дружини Єлени Раєвни говорить про відмінність статусу „miasto” і „miasteczko”, які вживалися стосовно Іванкова і „wse”, що застосовувалося до територій поблизу містечка й документально називалися Іванковом²⁰.

У контексті розгляду адміністративно-територіального устрою воєводства і визначення ролі містечка в цій ієрархії доцільності вживання географічних термінів стосовно населених пунктів або територій, що належали до юрисдикції Іванкова, варто дослідити, власне, історію володіння містечком.

У дарчих документах, що відклалися у Литовській метриці, ідеться про київського князя Олелька Володимировича, який надав своєму бояринові Олехні Юхновичу землі з правом передачі у спадок²¹. У дослідженні Л. Чміль та А. Чекановського зазначено, що володіння землею розподіляється між його нащадками, а саме: синами Федором і Василієм та доньками Марією й Ориною. Після смерті обох братів земля переходить у володіння Марії та Орини. Марія виходить заміж за Федота Лозку, а Орина — за представника місцевої шляхетської родини — Сенка Проскура-Суцанського²².

Син Сенка Тишко Проскура в ході ведення поземельної надавчої політики Сигізмундом I на теренах Київського воєводства отримав село Колдиревичі, землю Серновщину в Завській волості та Пасинківщину²³. Варто звернути увагу на фіксацію цих територій за різними родинами: Пасенківщина і Іванків належать до володіння Проскура, а Труденівщина є володінням родини Лозок.

Очевидно, що до заснування міста мав пряме відношення шляхтич Іван Проскура. Кілька разів він фіксується в документах київських земських судів як свідок справ²⁴. Іван Проскура був одружений на Євдокії, доньці остерського старости

Філона Кміти. Шедрий батько відписав їй добрий посаг²⁵. З цього й було закладено містечко і охрещено іменем засновника міста²⁶.

Зосереджуючи увагу на соціальному стані людей, що володіли в різний час містечком, відзначимо, що Тишко і його син Іван Проскура²⁷ походять з доволі заможної родини Проскур-Суцанських²⁸, яким на межі XVI–XVII ст. належала значна частина Київського воєводства²⁹. Виникає логічне питання: навіщо представникові шляхетської родини засновувати ще одне містечко?

Підставою визнання за особою належності до шляхетського стану було отримання земельної власності. Її еволюція на Київщині відбувалася в напрямі поступового перетворення вислуг на вотчини в обмін на військову службу, а пізніше — й на інші послуги. Проте в Іванкові бачимо зворотню ситуацію: люди, котрі мають певний статок, через створення нових населених пунктів засвідчують свою впливовість на територіях, що належать їхнім сім'ям.

З початку XVII ст. сім'я Проскура-Суцанських посідає значні уряди на рівні воєводства. Наприклад, Ян Проскура-Суцанський з 1615 р. є чашником, а в подальших документах фіксується як ротмістр, його сини Габріель — підстолій Київський, Ян — ротмістр королівський, далі — стольник, син Єжи — війський Овруцький, Костянтин — війський овруцький після Єжи. Це далеко не всі представники родини, що володіли урядами в межах воєводства³⁰.

Застосовуючи компаративний та статистичний методи з метою порівняння прибутків, отриманих з одного містечка і прилеглих до нього населених пунктів за рік, варто провести аналогію між окремими представниками родини Проскура, а згодом — Проскура-Суцанських, а саме — Тишка Семеновича та Івана Тимофійовича з князем Михайлом Вишневецьким і його староством в Овручі³¹. Нехай володіння містечком Іванковом мало абсолютно приватницький характер, а староство — державницький, все ж таки маємо змогу провести певні паралелі, зважаючи на наявність у цих населених пунктах пивоварні, початків лісової промисловості, бондарного виробництва тощо.

У контексті розгляду функцій містечка на локальному рівні варто було б задати про власні

¹⁸ Там само.

¹⁹ Чміль Л., Чекановський А. Назв. праця. — С. 257–258.

²⁰ Źródła dziejowe. — Т. XVII. — S. 179.

²¹ Стороженко А. Указ. соч. — С. 339.

²² Чміль Л., Чекановський А. Назв. праця. — С. 261.

²³ Стороженко А. Указ. соч. — С. 339.

²⁴ Архив Юго-Западной России (далее — Архив ЮЗР). — Ч. 6, т. I. — К., 1883. — С. 17.

²⁵ Чміль Л., Чекановський А. Назв. праця. — С. 260.

²⁶ Słownik geograficzny Królestwa Polskiego. — Т. III. — S. 314–315.

²⁷ Boniecki A. Op. cit. — S. 109.

²⁸ Słownik geograficzny Królestwa Polskiego. — Т. III. — S. 314–315.

²⁹ Czamanska I. Op. cit. — S. 552.

³⁰ Urzędnicy województwa kijowskiego i czernihowskiego. — S. 313.

³¹ Ibid. — S. 99.

інтереси Івана Проскури як засновника містечка і накласти модель його володіння Іванковом на старостування Михайла Вишневецького в Овручі — адміністративному центрі повіту, до якого належав Іванків³². У цьому разі задля підтвердження презумпції стосовно реалізації власних інтересів можливо розширення кола клієнтеля, головним лишається факт збільшення територій Михайлом Вишневецьким за рахунок отримання посади староства в місті Овручі й розширення території власних земельних володінь на північному сході Київського воеводства. Можливо, Іван Проскура завдяки зведенню містечка на пустинній території в 30-ти кілометровій безмістечковій зоні мав за мету укріпити кордони сімейних землеволодінь на північному сході.

Звісно, даються взнаки розміри Овруча і прилеглих до нього територій. До юрисдикції ж Іванкова належав Корнів, Обуховичі, Іванів і Пасинківщина. Проте варто звернути увагу на кошти, виручені з надання в оренду тих чи інших об'єктів. У люстрації 1616 р. в описі земель Київського воеводства після смерті Михайла Вишневецького йдеться також і про грошовий еквівалент, що він міг виручити з одного середньостатистичного „miasteczko”³³. Це „Arenda miasteczka tego, do ktorey należą młyny, także pienią dzerybne, myta, browar, chyninarok złotych 400...”³⁴. Зокрема, оренда корчем, млинів і мита приносила близько 400 злотих прибутку.

У контексті розгляду джерел прибутку від земель одного староства варто згадати і про лісовий ресурс, якого в Іванкові та його околицях вистачало відповідно до природно-географічної зони його розташування. Зокрема, йдеться про зміну закупівельної ціни та підрахунок виручених коштів від продажу дерева протягом з 1563 по 1620-ті роки в Овруцькому старостві. Відомо, що частину коштів з лісу було отримано також і від його продажу з територій Іванкова.

Так, до речі, Проскури-Суцанські мали безпосереднє відношення до родини князів Вишневецьких. Маємо протягом першої половини XVII ст. 3 позивні акти: від родини Проскур-Суцанських на родину Вишневецьких у 1613–1624 рр. слухалися позови Федора та Юрія Проскурів-Суцанськихщодо нападу на дідицтво над Ворсклою, розкопування могили (селітрової) Скоробор та забрані ґрунти до Юрія Вишневецького (12 серпня 1613 р.); Проскурів-Суцанських до Олександра Виговського щодо недопущення екекуції у селах Вигів та Боровиця (19 серпня 1622 р.); Федора Проскури-Суцанського стосовно надсилання людей на Глинщину до Яреми Вишневецького

1624 р.³⁵. Діє фактор розширення територій за рахунок утвердження на місцевості у вигляді будівництва містечка і створення там власної адміністрації. Таким чином маємо реалізацію власних інтересів. В цьому випадку містечко виступає як точка фіксації, центр для утвердження позицій на території³⁶.

Від 1589 р. і до 1594 р. Іванків фіксується за Іваном Проскурою. В історіографії, присвяченій дослідженню Іванкова, жодного разу не згадувався такий персонаж, як Філон Стрибиль. Вперше як людина, за якою записано Іванків (оскільки статус володіння в документі не зазначено), він фіксується в документі від 19 травня 1595 р.³⁷. У цьому документі йдеться про судову справу між Філоном Стрибилем, суддею гродським Київського повіту, та Адамом Олізаром Волчкевичем, київським урядником, стосовно розмежування маєтностей. Цього ж дня статус його володіння Іванковом засвідчується повторною справою³⁸ стосовно розмежування маєтностей, але вже з Геронімом Горностаєм та його дружиною Беатою Лясовецькою. Відомо, що пан Стрибиль не був причетний до родини Проскур-Суцанських.

У судовому акті 1598 р. фіксується документ „...о гwałtowny najazd”³⁹, в якому на Філона Стрибиля все ще «записано» Іванків. В аналогічному акті 1615 р. цей пан все ще лишається власником Іванкова⁴⁰.

Наступний, кого фіксує документальна історія містечка, є Ян Олізар Волчкевич, ротмістр Воеводства Київського, „marszałek kołarucerskiego”⁴¹. Він володіє Іванком з 1615 і до 1644 р. Це містечко разом із волостю переходить до Олізарів-Волчкевичів як посаг, знову відновлюючи спадкове право на володіння Іванковом: одна з трьох дочок Анни (донька Івана Проскури) і Лавріна Лозок — Ельдзбета — вийшла заміж за Людовіка Олізара Волчкевича, ротмістра королівського війська.

1645 р. історія володіння містечком Іванковом фіксує Станіслава Конєцпольського, великого гетьмана коронного, представника вищого шляхетського кола Речі Посполитої. У судових документах від Олізара Волчкевича до гродського суду стосовно незаконного захоплення містечка йдеться про те, що пан Конєцпольський забрав «слодов пивных мир десят... слодов горилчаных мирок петнадцать... вовны рун сто...»⁴². Після смерті Станіслава Конєцпольського в 1646 р.

³⁵ Czamanska I. Op. cit. — S. 552.

³⁶ Ibid.

³⁷ Źródła dziejowe. — T. XVII. — S. 14.

³⁸ Ibid.

³⁹ Ibid. — S. 18.

⁴⁰ Źródła dziejowe. — T. 10. — S. 467.

⁴¹ Архив ЮЗР. — Ч. 2, т. 2. — К., 1888. — С. 177.

⁴² Михайлина П.В. Назв. праця. — С. 69.

³² Михайлина П.В. Назв. праця. — С. 69.

³³ Архив ЮЗР. — Ч. 6, т. 1. — К., 1886. — С. 285.

³⁴ Там же.

Іванків належав сину гетьмана Олександрю Конецьпольському, що вказано в документі про втечу селян до його маєтку. Навесні 1648 р. через наростання активного повстанського руху з боку козаків Олександр Конецьпольський змушений був залишити Іванків, тому містечко знову перейшло до рук онуків Олізара Волчкевича, дітей його сина Людовіка — Анни, Яна, Міхаїла, Станіслава, а також удови — Францішки з Демб'ян⁴³.

⁴³ Чміль Л., Чекановський А. Назв. праця. — С. 261–262.

Отже, зростання кількості містечок у складі Київського воєводства після ухвали вального сейму Речі Посполитої 1590 р. відбувалося відповідно до їх урядування. Власниками містечок були вихідці з урядницької верхівки міста або представники шляхетського стану. У містечку Іванків такими були члени родини Проскур-Суцанських, Стрибилів, Волчкевичів та Лозок.

ДЖЕРЕЛА

1. Архив Юго-Западной России. — Ч. 2, т. 2. — К., 1888. — 722 с.; Ч. 6, т. 1. — К., 1883. — 830 с.
2. Города, местечки и замки Великого княжества Литовского : энциклопедия. — Минск : Беларуская энцыклапедыя імя Петруся Броўкі, 2009. — 320 с.
3. Грушевський М. Історія України-Руси / М. Грушевський. — К. : Наукова думка, 1995. — Т. VI. — 665 с.
4. Історія міст і сіл Української РСР. Київська область / Ф.М. Рудич (голова ред. колегії) та ін. — К. : Гол. ред. УРЕ, 1971. — 792 с.
5. Камінський А.С. Історія Речі Посполитої та історія багатьох народів, 1505–1795. Громадяни, їхня держава, суспільство, культура / А.С. Камінський; пер. з пол. Я Стріхи. — К. : Наш час, 2011. — 264 с.
6. Крикун М. Воєводства Правобережної України у XVI–XVIII століттях : статті і матеріали / М. Крикун. — Львів, 2012. — 702 с.
7. Мальченко О. Укріплені поселення Брацлавського, Київського і Подільського воєводств (XV — середина XVII ст.) / О. Мальченко. — К., 2001. — 380 с.
8. Михайлина П.В. Міста України в період феодалізму (До питання про становище міст в умовах іноземного поневолення в кінці XVI — першій половині XVII ст.) / П.В. Михайлина. — Чернівці : Б.В., 1971. — 114 с.
9. Смовж П. Кризь роки і відстані: нариси з історії Іванківського району Київської області та про гордість землі Поліської — талановитих її людей / П. Смовж. — Іванків : Полісся-телепресінформ ; К. : Генеза, 2001. — 478 с.
10. Стороженко А. К истории г. Киева и его окрестностей в XV–XVI вв. / А. Стороженко // Киевская старина. — 1892. — № 2. — С. 339–347.
11. Чміль Л. Про заснування міста Іванкова Київської області / Л. Чміль, А. Чекановський // Праці Центру пам'яткознавства. — К., 2012. — Вип. 22. — С. 256–274.
12. Boniecki A. Herbarz polski / A. Boniecki. — Warszawa, 1913. — Т. XVI. — 300 s.
13. Czamańska I. Wisniowiec: Monografia Rodu / I. Czamańska. — Poznan, 2007. — 552 s.
14. Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich. — Warszawa : Nakł. Filipa Sulimierskiego i Władysława Walewskiego, 1882. — Т. III. — 960 s.
15. Urzędnicy województw kijowskiego i czernihowskiego XV–XVIII wieku: spisy / oprac. Eugeniusz Janas i Witold Kłaczewski ; Polska Akademia Nauk, Biblioteka Kórnicka, Instytut Historii. — Kórnik : BK, 2002. — 344 s.
16. Źródła ziejowe. — Т. X. — Warszawa, 1908. — 286 s.; Т. XVII. — Warszawa, 1894. — 170 s.; Т. XXI. — Warszawa, 1894. — 722 s.

REFERENCES

1. Arkhiv yugo-zapadnoi Rossii. — Ch. 2, t. 2. — K., 1888. — 722 s.; ch. 6, t. 1. — K., 1883. — 830 s.
2. Goroda, mestechki i zamki Velikogo kniazhestva Litovskogo : entsiklopediia. — Minsk : Belarускаia entsyklopedyia imia Petrusia Broŭki, 2009. — 320 s.
3. Hrushevskiy M. Istoriiia Ukrainy-Rusy / M. Hrushevskiy. — K. : Naukova dumka, 1995. — Т. VI. — 665 s.
4. Istoriiia mist i sil Ukrayinskoï RSR. Kyivska oblast / F.M. Rudych (holova red. kolehii) ta in. — K. : Hol. red. URE, 1971. — 792 s.
5. Kaminskyi A.S. Istoriiia Rechi Pospolytoi ta istoriiia bahatiokh narodiv, 1505–1795. Hromadiany, yikhnia derzhava, suspilstvo, kultura / A.S. Kaminskyi; per. z pol. Ya. Strikhy. — K. : Nash chas, 2011. — 264 s.

6. Krykun M. Voievodstva Pravoberezhnoi Ukrainy u XVI–XVIII stolittakh : statti i materialy / M. Krykun. — Lviv, 2012. — 702 s.
7. Malchenko O. Ukripleni poseleenna Bratslavskoho, Kyivskoho i Podilskoho voievodstv (XV — seredyna XVII st.) / O. Malchenko. — K., 2001. — 380 s.
8. Mykhailyna P.V. Mista Ukrayiny v period feodalizmu (Do pytannia pro stanovishche mist v umovakh inozemnoho ponevolennia v kintsi XVI — pershii polovyni XVII st.) / P.V. Mykhailyna. — Chernivtsi : B.v., 1971. — 114 s.
9. Smovzh P. Kriz roky i vidstani: narysy z istorii Ivankivskoho raionu Kyivskoi oblasti ta pro hordist zemli Poliskoi — talanovytykh yii liudei / P. Smovzh. — Ivankiv : Polissia-telepresinform ; K. : Heneza, 2001. — 478 s.
10. Storozhenko A. K istorii g. Kieva i ego okresnostei v XV–XVI vv. / A. Storozhenko // Kievskaiia starina. — 1892. — № 2. — S. 339–347.
11. Chmil L. Pro zasnuvannia mista Ivankova Kyivskoi oblasti / L. Chmil, A. Chekanovskiy // Pratsi Tsentru pamiatkoznavsta. — K., 2012. — Vyp. 22. — S. 256–274.
12. Boniecki A. Herbarzpolski / A. Boniecki. — Warszawa, 1913. — T. XVI. — 300 s.
13. Czamańska I. Wisniowiec: Monografia Rodu / I. Czamańska — Poznan, 2007. — 552 s.
14. Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich. — Warszawa : Nakł. Filipa Sulimierskiego i Władysława Walewskiego, 1882. — T. III. — 960 s.
15. Urzędnicy województw kijowskiego i czernihowskiego XV–XVIII wieku: spisy / oprac. Eugeniusz Janas i Witold Kłaczewski ; Polska Akademia Nauk. Biblioteka Kórnicka, Instytut Historii. — Kórnik : BK, 2002. — 344 s.
16. Źródła dziejowe. — T. X. — Warszawa, 1908. — 286 s.; T. XVII. — Warszawa, 1894. — 170 s.; T. XXI. — Warszawa, 1894. — 722 s.

Вероника Куприенко

МЕСТЕЧКО ИВАНКОВ В ПЕРИОД РЕЧИ ПОСПОЛИТОЙ (1589–1648 гг.)

В статье исследована история основания городка Иванков Киевского воеводства и владение им представителями шляхты в период с конца XVI до середины XVII в. Акцентируется внимание на социальном статусе его владельцев — Проскур-Суцанских, Стрибелей, Лозок и Волчкевичей.

Ключевые слова: городок, землевладение, урядничество, Иванков, Киевское воеводство.

Veronica Kupriyenko

THE IVANKIV VILLAGE DURING THE COMMONWEALTH (1589–1648)

The article is devoted to the establishment and ownership of Ivankiv village of Kyiv province by the representatives of noble status of the end of the 16th century till the middle of the 17th century. The attention is mostly paid to the social status of its owners — Proskur-Suschanskyh, Strybyl, Lozok and Volchkevych.

The article states that the evolution of land ownership, as the basis for individual recognition of noble status in Kyiv region, was performed step by step towards the gradual transformation of service to possession in exchange for military service and other services. However, Ivankiv people, who had a fortune by creating new settlements, confirmed its influence in territories that belonged to their families. The author shows an analogy between individuals in Proskura family, and later — in Proskura-Suschanski family, namely Tyshko Semenovych and Prince Mykhailo Tymofiovych and his eldership in Ovruch. The method of analogies and statistical method were used to compare annual profits from one town and surrounding settlements. Although ownership of the Ivankov village was private and eldership was in state ownership, there can be carried out certain parallels, considering the presence of private breweries in both towns, timber industry, wood production. This way shows the effect of factor of areas expansion by establishing forms of construction of the town and create there own administration.

The article proves that the increase of number of villages in Kyiv province after the approval of Valenod Diet by Commonwealth in 1590 were in accordance with governance. The owners of villages came from the city government administrations or were representatives of noble status. The family members of Proskura-Suschanskyi, Strybyliv, Volchkevych and Lozok were such representatives in Ivankiv village.

Key words: village, land ownership, government, Ivankiv, Kyiv province.

Дата надходження статті до редакції: 15 квітня 2016 р.